

Akademie výtvarných umění v Praze
Studijní program Výtvarná umění
Ateliér Figurální socha a medaile

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Go Thru

Vypracovala: Ekaterina Gordeladze
Vedoucí diplomové práce: doc. akad. soch. Vojtěch Míča
Oponent/ka diplomové práce: Mgr. Anežka Chalupová

Akademický rok 2024/ 2025

Poděkování

Děkuji vedoucímu diplomové práce doc. akad. soch. Vojtovi Míčovi, ak. soch. Miladě Othové za odborné rady a trpělivost při vytváření práce. Velmi děkuji také Mgr. Anežce Chalupové za možnost osobních konzultací a zpětnou vazbu k mé práci.

Prostor, dotek a jeho význam v lidských vztazích jsou klíčovými motivy mé práce. Ve své reliéfní tvorbě se zaměřuji na zobrazení postav v intimních, často napjatých nebo velmi kontaktních polohách. Postavy jsou zobrazeny v různých interakcích – od podepření a vzájemného tlaku, přes pohledy odvrácené až po ty upřené. Každé z těchto gest zachycuje jiný aspekt lidské intimity a vzorců chování, které jsou běžnou součástí každodenního života. Zajímám se o to, jak fyzický kontakt a prostorové vztahy mezi tělem a jeho okolím, mohou u člověka vyvolávat různorodé emoce a vzpomínky.

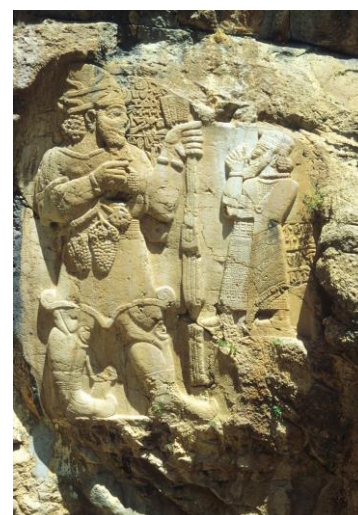
V historii zobrazování, má reliéfní plastika významné místo a dlouhou tradici. Opodstatněně, neboť efektivně předává divákovi velmi přesný, informativní příběh o tom, co se událo a přirozeně ho vede kontinuitou děje. Ať už se jedná o skalní reliéfy Chetitů v Kilikii, egyptské zapuštěné reliéfy či ty antické, reliéfy sloužily k vizualizaci, stejně jako k uchování dějin a hodnot dané kultury pro budoucí generace.

12

3

Na všech těchto příkladech můžeme pozorovat velmi strategické využívání plochy k docílení iluze prostoru a děje. Neméně důležitá je i posturologie a gestikulace postav, která nám napovídá, jak dílo interpretovat a co se v něm děje.

Ačkoliv žádný nonverbální projev nepůsobí sám o sobě a každý je kombinací několika komunikačních aktů, které jsou propojeny a navazují na sebe, existuje více druhů mimoslovní komunikace. V rámci nonverbální formy komunikace jsme schopni vnímat a rozeznat emocionální stav člověka, jeho afekty či náklonnost, aniž bychom nutně museli druhého upřeně pozorovat. Stačí nepatrné gesto či letmý dotek a jsme schopni signál těla dešifrovat.

¹ Ivriz reliéf, Chetitě, Turecko, 8 tis.př.kr.

² Detail zapuštěného reliéfu muže, Egypt, 670-650př.kr.

³ Trajánův sloup, Řím, pomník, 113 n.l.

Zaměřím se pouze na pár odvětví věnujících se této tématice, které považuji za přínosné v mé práci a doplním je o vlastní fyzickou zkušenost.

Z historického hlediska jsou gesta jednou z nejstarších forem komunikace, starší než řeč. Jak uvádí Dominika Kovářová (2015),⁴ gesta často doprovázejí či zcela nahrazují verbální sdělení a představují univerzální formu lidské komunikace. Jedním z nejběžnějších projevů je gestikulace rukou, založená na jejich polohách při doprovodu verbálního projevu. Jen pomocí rukou se tedy dá velmi snadno zdůraznit nebo zesílit význam slov. Tento podpůrný projev je velmi cenným nástrojem při vědomém použití v umění. Takové zesílení gestikulace je hojně zastoupené napříč světovými směry i v rámci umění. Od notoricky známé Da Vinciho malby svatého Jana Křtitele, po podobizny orátorů se vztyčeným ukazováčkem pro zesílení významu a čitelnosti sdělení v sochařském provedení.

5

6

Zatímco gestikulace je jasný, dílem i vědomý pohyb částí těla, otázka prostoru je už méně jednoznačná. Co jedinec, to jiné vnímání prostoru.⁷ Pro moji reliéfní tvorbu je důležitá práce s prostorem osobní zóny. Tedy prostorem, který je vysoce individuální, tvaruje ho řada faktorů a zahrnuje i fyzický mezilidský kontakt. Dobrým příkladem umělecké práce s napětím v tomto intimním, mezilidském prostoru jsou například performance Mariny Abramovič a Ulaye z přelomu sedmdesátých a osmdesátých let: v akci *Imponderabilia* (1977), se návštěvníci muzea, v kterém se akce odehrávala, museli protáhnout prostorem mezi oběma performery, stojícími nazí naproti sobě. Prostor byl natolik úzký, že nebylo možné vstoupit čelem a návštěvník byl nucen projít bokem, a čelit tak jednomu z umělců tváří v tvář. Při průchodu tedy docházelo k smyslovému setkání, kontaktu s nahým tělem a narušením

⁴ Kovářová, D.(2015) Kinezika ve výuce cizím jazykům, 888-907

⁵ Panel reliéfu Adlocutio, zobrazen emperor Marcus Aurelius s vojskem

⁶ detail sousoší Sv. Iva, Karlův most

⁷ Rusnaková K.(2019) Fyzické a mentální doteky těl,18-107

osobního prostoru. Šlo o myšlenku, kde se propojuje tělesnost s architekturou (těla jako vstupní brána do muzea) a zásadní byla spolupráce performerů a diváka.

Napětí, související s prostorem mezi polohami těl, je všeobecně nedílnou součástí také bojových umění. Při zobrazování postav v různých pozicích čerpám inspiraci právě z takového subjektivní zkušenosti. Zkušenosti ze sportu, konkrétně brazilského jiu-jitsu, kde je každý pohyb, každá situace a každý kontakt s partnerem výsledkem neustálé výměny energií, emocí a strategií. Tento sport klade důraz na jemnou dynamiku mezi subjekty- jak reagují na tlak a prostor. Kontrola soupeře pomocí správných úchopů, páčení končetin, škrcení či držení, to vše jsou velmi silné zásahy do osobní zóny člověka. Takový trénink, zahrnuje tzv. grappling - velmi těsný tělesný kontakt se soupeřem, kde je zapotřebí nulový prostor mezi těly, pro kontrolu nad zmíněným protivníkem. Každá další pozice totiž dynamicky mění děj. Právě tomu, jsou chvaty a úchopy přizpůsobeny a tvoří tak kontinuální boj o vlastní, ale i soupeřův prostor.

Považuji tuto zkušenost s „jemným uměním“ (překlad slov *jiu-jitsu* z japonštiny- původní místo zrodu tohoto bojového umění), za jedinečnou, při nahlížení na osobní tělesný prostor a fyzické doteky. Na druhou stranu, zcela nepochybně těžím i z ještě jiné zkušenosti týkající se osobního prostoru, mnohem intimnější, intenzivnější, každodenní a přitom zároveň nejprchavější. Zkušenosti, kde není soupeř a přece- občas- bojujete o prostor. Kde se vaše „osobní“ stává sdíleným a doteky už nejsou jen fyzická záležitost – ze zkušenosti mateřství.

Intimní fyzický tělesný kontakt, mi poskytuje hlubší pochopení pro vizuální znázornění prostoru mezi postavami. Nesnažím se zobrazovat těla v různých pozicích, ale jde mi o samotný prostor mezi nimi. O zachycení tenze nebo okamžiku poddání se. V diplomové práci *Go Thru* se dělím o příběh, vyprávění v bezčasí, v němž se reliéfy stávají prostorem pro zkoumání intimity a mezilidských vztahů. Důraz kladu na prolínání postav spíš, než na jejich konkrétní podobu. Není pro mne, v tuto chvíli tedy podstatná ani otázka genderu nebo sexuální orientace, i když forma, kterou využívám, k takové interpretaci svádí.⁸

Důležitým technickým prvkem, je pro mne odsazení některých reliéfů od stěny a jejich zprůhlednění⁹ pro diváka. Možnost „obejít si“ dílo, má nabídnout divákovi také možnost, volně se kolem něj pohybovat a nahlížet do prostoru vztahů mezi postavami a interpretovat je. Ty se navzájem překrývají a tvoří nejasné kontury a nejasný obraz děje. Oproti zbylým betonovým reliéfům na stěně, které nabízejí „klasický“, dobře nám známý, direktivní frontální pohled, mají průhledné reliéfy přiznanou zadní stranu. Divák má možnost si ji detailněji prohlédnout a osahat. Průhlednosti, je totiž docíleno za pomoci čirých křišťálových kuliček, 4 mm průměru, které místy vystupují z epoxidové hmoty a tvoří členitý povrch, který přímo vybízí k doteku.

⁸ viz obrázek práce

⁹ viz obrázek práce

